

Studie Vztah veřejnosti k ovzduší a městské zeleni, ochota změnit chování ve prospěch ochrany ovzduší

Příloha č. 2

Doporučení k zeleni pro města a obce v Moravskoslezském kraji

Ing. Kateřina Stará, K2N Landscape

1. Zacílit na místa s nejvíce stresovými faktory a vždy přemýšlet nad efektivitou výsadby.

Při zvažování strategie výsadby zeleně je vhodné zacílit na místa s nejvíce stresovými faktory (tepelné ostrovy, oblasti s vyšší mírou znečištění, např. dopravní tepny apod.) a v blízkosti citlivých zón (obytné čtvrti, nemocnice, školy apod.). Pokud je komplikované zde se stromy pracovat, je vhodné využít jiných forem zeleně. Vždy je však nutné přemýšlet nad efektivitou vynaložených prostředků i s ohledem na další možnosti využití prostoru a požadované funkce. Někdy mohou mít velký efekt na okolní prostředí i popínavé rostliny, na jiných místech lze tato opatření propojit i s technicky náročnějším řešením zelených střešů či zavlažovaných vertikálních zelených stěn.

2. Zachovat a podpořit zeleň na tranzitních trasách.

Je důležité podporovat zejména takovou zelenou infrastrukturu města, která je důležitou součástí jeho struktury a dobře se doplňuje s tranzitními funkcemi – hlavně cyklistické a pěší dopravy. Zeleň nabízí celou řadu ekosystémových funkcí. V blízkosti komunikací s intenzivní dopravou pomáhá se záchytem znečištění i hluku, zároveň může motivovat obyvatele k častější volbě udržitelných způsobů dopravy.

3. Uvažovat koncepčně nad mnoha aspekty a mezioborovým řešením.

Vegetace je živou skladební částí města, oproti tomu je například beton nebo síť technické infrastruktury nenáročným materiálem. Z tohoto důvodu je třeba vegetaci řešit již od počátku procesu plánování a neumísťovat ji tam, kde „zbude místo“.

4. Vždy zohlednit všechny faktory a navrhovat zeleň ve vztahu k jejím nárokům.

Návrh městských prostor ve vztahu k zeleni je jedinečným procesem, který nelze zobecnit na několik doporučení. Je nezbytné věnovat se nárokům nejen konkrétních druhů zeleně, ale i nárokům obyvatel užívajících daný prostor. S vhodným výběrem může pomoci i databáze rostlin, která vznikla na základě výzkumu provedeném v rámci projektu CLAIRO. U vybraných druhů zeleně byla zkoumána například i jejich odolnost vůči imisím.

5. Nepodceňovat údržbu a investovat do vzrostlejších výpěstků.

Stromy, které zasadíme nyní, budou nejvíce sloužit až dalším generacím. Proto je výhodné věnovat na exponovaných místech ve městě zeleni dostatečnou péči. Smysluplné kácení a obnova je cestou k trvale udržitelné vegetaci ve městech. Dle doplnění aktuálního průzkumu vegetace i z průzkumu CLAIRO zatím mimo jiné vychází najevo, že větší povrch listů má zpravidla větší schopnost zachytávat

prachové částice. Výrazný efekt na zlepšení klimatu tedy mají stromy vzrostlé. Právě ty nejvíce pomáhají při redukci tepelných ostrovů, zvýšení pohodlí obyvatel, zlepšení mikroklimatu i čistoty ovzduší.

6. Revitalizovat stávající záplavové oblasti, koryta říček a řek v okolí města.

Tyto oblasti mohou poskytovat velkou retenční kapacitu, která slouží nejen v záplavových obdobích, ale i v obdobích sucha a horka, kdy pobřežní vegetace spolu s lužními lesy tlumí nepříznivé projevy množství zpevněných ploch ve větším měřítku města a zlepšuje kvalitu ovzduší zachytáváním prachových částic. Je žádoucí tato místa v blízkosti města zpřístupnit obyvatelům a vybudovat zde infrastrukturu pro pěší a cyklisty tak, aby zde mohli trávit volný čas.

7. Podporovat efektivní hospodaření s dešťovou vodou.

Zachycená dešťová voda je využitelná pro vegetaci a zvětšuje podzemní zásoby pro případ extrémních klimatických jevů. Při rekonstrukci ulic může být ekonomicky výhodnější vytvoření prvků modrozelené infrastruktury, která nezneškodňuje kvalitu vody, než přebudování jednotné kanalizace na oddílnou. Prvky modrozelené infrastruktury s sebou navíc nesou mnoho dalších ekosystémových služeb.

8. Využívat stávající objekty a brownfieldy.

Rozvoj měst je důležitý, nicméně velké zastavěné plochy mohou mít negativní dopad na životní prostředí. Proto bychom měli ve městech upřednostňovat rekonstrukce a využití stávajících objektů na úkor vytváření nových zpevněných ploch. Případně alespoň upřednostňovat propustné materiály a při výstavbě nových projektů (parkovišť, obchodních domů, hal apod.) vždy dbát na kvalitní okolní prostředí s dostatkem zeleně. V Ostravě i jiných městech Moravskoslezského kraje má s ohledem na síť městské a příměstské zeleně velký význam regenerace a rekultivace brownfieldů (hald, odkališť apod.).

9. Zapojit obyvatele.

Při výsadbě zeleně je důležitý také monitoring a osvěta. V České republice vznikají metodiky, jež se snaží vyčíslit ekonomický přínos zeleně na kvalitu života ve městě (např. metodika ÚJEP, Czech Globe). Nemělo by se zapomínat ani na zapojení veřejnosti do péče o stromy. Příkladem participace může být iniciativa „Kbelík vody do přírody“, kde obyvatelé podporují zalévání zeleně vodou z domácnosti, která by jinak odtékla kanalizací. Jednou z možností osvěty je zveřejnění pozitivních dopadů opatření v ulicích města přímo ve veřejném prostoru. Příkladem je švédská obytná čtvrť Augustenborg, ve které byly informace umístěny přímo na fasádách domů. Lidé tak mohli pozorovat pravidelně aktualizovaná data, například růst množství energie vygenerované střešními solárními panely.

10. Při veřejných výsadbách je nutné zajistit odborný dohled.

Výsadby jsou důležitým způsobem zapojení obyvatel do péče o zeleň. Pokud však uvažujeme nad participací s veřejností již ve fázi založení vegetačních prvků, nesmí se tak stát na úkor kvality výsadeb. Návrh výsadeb musí být zpracován kvalitně a v souladu s okolním prostředím a na nároky dřevin. Při výsadbách je vždy důležitý odborný dohled a dodržení technologických postupů.